

Sessio 13

Epäonnistuminen, katastrofi, tulipalo: 1800-luvun kaupunkipalot ja niiden seuraukset

Koska suomalaiset kaupungit olivat enimmäkseen tiiviitä ja puusta rakennettuja, tulipalot olivat alituinen pelon aihe. Jokainen suomalainen kaupunki paloi ainakin kerran uudella ajalla, mutta vuosina 1800–1860 tulipalojen määrä oli suurempi kuin koko edellisen vuosisadan aikana ja esimerkiksi Oulu, Turku, Hämeenlinna ja Pori paloivat. Kruunu oli yrittänyt houkutellessa porvareita rakentamaan kivitaloja lupaamalla verohelpotuksia, mutta vasta tuhoisat tulipalot olivat riittävä kannustin. Palojen jälkeen kaupunkeihin laadittiin yleensä ruutuasemakaavat, joissa palokujien, leveiden katujen, bulevardien ja puistoistutusten odotettiin sekä toivottiin estävän tulipalojen leviämistä.

Pienikin tulipalo oli jo itsessään katastrofi niin yksilölle ja perheelle, kuin kaupungillekin, ja isojen kaupunkipalojen vaikutus tuntui koko valtakunnassa. Lisäksi tulipalo merkitsi palontorjunnan epäonnistumista. Suurpalon jälkeisessä tilanteessa vaarana oli lisäksi kaupunki-infrastruktuurin romahtaminen. Tässä sessiossa lähestytään tulipaloja nimenomaan epäonnistumisen näkökulmasta ja puntaroidaan niin palontorjunnan epäonnistumista kuin tulipalojen raskaita seurauksiakin.

Piia Einonen (Jyväskylän yliopisto, historian ja etnologian laitos, piia.einonen@jyu.fi)

Kaupunki kauhun vallassa: tuhopolttaja 1830-luvun Viipurissa?

Monen muun kaupungin tavoin Viipuri oli palanut pahoin useita kertoja. Autonomian ajan alkupuolella ensimmäinen vakavampi tulipalo tapahtui heinäkuussa 1817, ja 1830-luvulla tapahtui kaksikin keskustaa raunioittanutta tulipaloa. Esitelmässä tarkastellaan erityisesti elokuussa vuonna 1834 tapahtunutta tulipaloa, jonka jälkeen seuraavina viikkoina syttyi peräti kuusi tulipaloa. Ne saatiin sammutettua alkuunsa, mutta tulipaloja epäiltiin tahallaan sytytetyiksi, koska selvää syytä niihin ei löytynyt. Tulipalon syttyminen oli monella tapaa epäonnistuminen: se merkitsi paloturvallisuutta lisäävien toimenpiteiden epäonnistumista, vartioinnin laiminlyöntejä ja yleistä huolimattomuutta, piittaamattomuutta tai valvonnan puutetta, mutta tuhopolto oli tahallinen hyökkäys yhteisön haavoittuvaan kohtaan. Esitelmässä paneudutaankin niihin mekanismeihin, joilla paloturvallisuutta kaupungeissa luotiin, sekä tulipaloihin kokemuksina turvallisuuden tunteen menettämisestä.

Maare Paloheimo (Jyväskylän yliopisto, historian ja etnologian laitos, maare.e.paloheimo@jyu.fi)

Kauppaporvaristosta köyhälistöön: Turkulaisen pikkukauppiaan taloudellinen katastrofi vuoden 1827 suurpalon jälkeen

Katastrofaalisella tulipalolla, jonka on arvioitu tuhonneen $\frac{3}{4}$ Turun kaupungista syyskuussa vuonna 1827, oli laaja-alaiset vaikutukset kaupungin - ja koko Suomen - kehitykseen. Tulipalo, jota pidetään yhä Pohjoismaiden tuhoisimpana kaupunkipalona, vei kodin noin 11,000 kaupunkilaiselta ja aiheutti mittavat tuhot. Tässä esityksessä tulipalon seurauksia tarkastellaan Henric Lindberg -nimisen kauppiaan ja hänen perheensä kautta. Vähittäiskauppiaana toiminut Lindberg oli eräs niistä, jotka menettivät elinkeinonsa ja omaisuutensa palon seurauksena. Taloudellisten menetysten

seurauksena Lindberg, jolla oli suuri perhe elätettävänä, ajautui velkakierteeseen ja hänen omaisuuttaan jouduttiin huutokauppaamaan velkojen kattamiseksi. Esitys taustoittaa Turkoa kohdannutta katastrofia yksilön näkökulmasta sekä selvittää millaisia selviytymisstrategioita yksilöillä ja perheillä oli 1800-luvun alun Suomessa.

Panu Savolainen (Turun yliopisto, Suomen historia, ppjsav@utu.fi)

Turun palossa tuhoutuneen kaupunkiympäristön rekonstruointi tekstilähteitä käyttäen.
(Tarkempi abstrakti toimitetaan myöhemmin.)